

Філософія

УДК 101:371.13:159.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15391356>

**Практика філософського консультування: досвід інтеграції у
психологічні й освітні середовища**

Чайка Яна Миколаївна,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та методології науки, філософський факультет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-7255-733X>

Прийнято: 29.04.2025 | Опубліковано: 12.05.2025

***Анотація:** У статті удокладнено практику філософського консультування як форми прикладної філософії та її інтеграцію в психологічне й освітнє середовище. У контексті міждисциплінарних підходів актуальність філософського консультування полягає в його здатності звертатися до глибоких екзистенційних, етичних і когнітивних вимірів особистого досвіду, які часто залишаються поза межами традиційних психологічних чи педагогічних практик, адже сучасники мають справу з викликами, пов'язаними не лише з емоційним благополуччям чи академічною успішністю, але й з пошуком сенсу життя, ціннісних орієнтацій чи особистісної гармонії. Ці проблеми можна розв'язати діалогічними й рефлексивними форматами підтримки, які надає філософське консультування через структурований запит, критичну рефлексію й аналіз світоглядних орієнтирів.*

Метою статті є аналіз теоретичних підходів та узагальнення практичного досвіду інтеграції філософського консультування в психологічній і педагогічній галузях, обґрунтування його методологічної сумісності з наявними формами психолого-педагогічної роботи.

Методи: аналіз наукової літератури – для дослідження сучасних наукових напрацювань із тематики; узагальнення й систематизації – для логічного, структурованого й послідовного представлення результатів дослідження.

Результати переконують, що філософське консультування ефективно доповнює психологічні інтервенції, особливо в екзистенціальній терапії, логотерапії й нарративних підходах, де рефлексивний та смислоорієнтований досвід є головним. В освітній сфері впровадження елементів філософського консультування сприяє розвитку критичного мислення, культури діалогу та ціннісно-орієнтованого прийняття рішень у здобувачів, і посилює виховний потенціал вищої освіти. **У висновках** узагальнено ідею про те, що філософське консультування за умови продуманої адаптації може бути ресурсом та інструментом для посилення як психологічної, так і освітньої роботи, для рефлексивного діалогу, особистісного розвитку й етичної орієнтації у складній і динамічній соціальній реальності.

Ключові слова: міждисциплінарний підхід, практична філософія, психолого-педагогічна взаємодія, екзистенційна рефлексія.

The Practice of Philosophical Counselling: Experience of Integration into Psychological and Educational Environments

Yana Chaika,

PhD in Philosophy, Associate Professor, Department of Philosophy and Methodology of Science, Faculty of Philosophy, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-7255-733X>

Abstract: *The article summarises the practice of philosophical counselling as a form of applied philosophy and its integration into the psychological and educational environment. In the context of interdisciplinary approaches, the relevance of philosophical counselling lies in its ability to address the deep existential, ethical and cognitive dimensions of personal experience, which often remain outside the scope of traditional psychological or pedagogical practices, as contemporary individuals face challenges related not only to emotional well-being or academic success, but also to the search for meaning in life, value orientations or personal harmony. These problems can be solved through dialogical and reflective forms of support provided by philosophical counselling through structured inquiry, critical reflection and analysis of worldview orientations.*

*The article **aims** to analyse theoretical approaches, summarise practical experience of integrating philosophical counselling into the psychological and pedagogical fields, and justify its methodological compatibility with existing forms of psychological and pedagogical work.*

Methods: *analysis of scientific literature – to study contemporary scientific developments in the field; generalisation and systematisation – for a logical, structured and consistent presentation of the research results.*

*The **results** show that philosophical counselling effectively complements psychological interventions, especially in existential therapy, logotherapy and*

*narrative approaches, where reflective and meaning-oriented experience is paramount. In the field of education, the introduction of elements of philosophical counselling contributes to the development of critical thinking, a culture of dialogue and value-oriented decision-making among students, and enhances the educational potential of higher education. The **conclusions** summarise the idea that philosophical counselling, provided it is carefully adapted, can be a resource and tool for strengthening both psychological and educational work, for reflective dialogue, personal development and ethical orientation in a complex and dynamic social reality.*

Keywords: *interdisciplinary approach, practical philosophy, psychological and pedagogical interaction, existential reflection.*

Постановка проблеми. Практика філософського консультування набуває поширення як форма особистісної та професійної підтримки у відповідь на попит глибинних, ціннісно-орієнтованих і рефлексивних підходів у психологічній та освітній галузях. Виклики сучасного світу змушують розв'язувати складні екзистенційні й етичні проблеми, пов'язані з ідентичністю, які часто виходять за межі клінічного діагнозу чи стандартизованої освітньої програми. Освітні установи й заклади з надання психологічної допомоги часто мають справу з людьми, які шукають не лише фахового лікування чи полегшення морально-психологічного стану, але й підтвердження справедливості у власних переконаннях щодо цінностей чи життєвого вибору. У цьому контексті філософське консультування з огляду на діалогічну комунікацію, критичну рефлексію та смислоутворення пропонує альтернативну або додаткову послугу, спроможну розв'язати окремі проблеми в межах феноменології, психоаналізу, неофрейдизму. Незважаючи на потенціал, систематична інтеграція філософського консультування в психологічну чи освітню практику ще не здійснювалася, як і недостатньо

вивчено можливості синтезу освіти й філософії та психології й філософії, що зумовлює необхідність детального вивчення цього напрямку міждисциплінарної сумісності [1 – 2].

Актуальність дослідження інтеграції філософського консультування в психологічне та освітнє середовища полягає в його здатності розширити концептуальний і методологічний арсенал фахівців, які працюють у цих галузях. У психологічній практиці філософське консультування сприяє деконструкції обмежувальних когнітивних патернів, полегшує екзистенційне прояснення й посилює автономію клієнта через критичну саморефлексію.

У сфері освіти філософське консультування сприяє розвитку критичного мислення, моральної чутливості й діалогових компетенцій, необхідних для орієнтації в плюралістичних суспільствах і складних соціальних реаліях. Інтеграція філософського консультування в ці сфери відповідає сучасним антропоорієнтованим парадигмам, які надають перевагу цілісним, орієнтованим на здобувача вищої освіти чи клієнта підходам, а також етичному імперативу у ставленні до людей як до суб'єктів мислення й пошуку сенсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження свідчать про інтерес до інтегративних і міждисциплінарних форм роботи в освітньому й психологічному середовищах. Зокрема, у статті Н. Грицак [3] проаналізовано педагогічний коучинг як засіб формування професійно-мовленнєвої компетентності здобувачів освіти, що опосередковано підтверджує ефективність консультування, орієнтованого на розвиток особистості в освітньому контексті. Хоча безпосередньо філософське консультування не згадано, авторка наголошує на значенні діалогу, рефлексії та ціннісного супроводу, які є спільними методологічними основами й для філософського консультування.

М. Мушкевич [4] подає ґрунтовний огляд моделей психологічного консультування й психотерапії сім'ї й акцентує на необхідності врахувати

особистісний, етичний і смисловий контексти під час роботи з клієнтами, що активізує філософсько-консультативний підхід у межах психологічної практики.

К. Гончаренко й П. Лінкевич [5] деталізують питання інтеграції філософських підходів у бізнес-середовище, демонструючи потенціал філософської освіти в практичних сферах, де потрібні аналітичні, етичні й комунікативні навички. Цей досвід підкреслює актуальність філософського консультування як форми застосування філософії в прикладних сферах, що також стосується освітнього й психологічного полів.

Л. Бондаренко [6] аналізує психолого-правову деонтологію як етичний фундамент діяльності практичного психолога в правоохоронній системі й звертає увагу на важливість морального аспекту в консультативній практиці, що також спільне з філософським підходом до супроводу особистості.

Я. Іламі [7] удокладнює сучасні форми публічного філософського дискурсу й приділяє увагу практичній реалізації філософських підходів у терапії, експертному супроводі й дозвіллі, де філософське консультування є одним з інструментів залучення філософської рефлексії в повсякденне життя.

У науковій праці Н. Головіної [8] окреслено такі питання етики освіти, які удокладнюють цінності, проблеми відповідальності й морального вибору в педагогічному процесі, що суголосні з цілями філософського консультування в освітньому контексті.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри зростання інтересу до філософського консультування, недостатньо дослідженими залишаються практичні форми його інтеграції в психологічну й освітню діяльність: бракує праць, присвячених деталізації методологічної сумісності філософсько-консультативного підходу із наявними психолого-педагогічними моделями.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). *Метою* статті є аналіз теоретичних підходів та узагальнення практичного досвіду інтеграції філософського консультування в психологічній і педагогічній галузях, обґрунтування його методологічної сумісності з наявними формами психолого-педагогічної роботи.

Відповідно до мети, сформульовано такі *завдання*:

- окреслити теоретичні засади філософського консультування як форми практичної філософії;
- проаналізувати особливості його інтеграції в психологічну й освітню практики;
- виявити спільні методологічні підходи філософського консультування й методології психологічної й педагогічної сфер;
- визначити особливості ефективного впровадження філософсько-консультативних практик у сучасні освітню й психологічну сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Філософське консультування як напрям практичної філософії в останні десятиліття привертає все більшу увагу як альтернативний або додатковий підхід у межах психологічної підтримки, особистісного розвитку й екзистенційного пошуку. Його започаткування виявлено ще в античності, де філософія була не лише теоретичною цариною, але й формою життєвого орієнтування. Відомі мислителі, зокрема Сократ, Епікур, стоїки, римські філософи, такі як Сенека й Марк Аврелій, займалися тим, що сьогодні означено філософським консультуванням. Адже давні інтелектуали інтерпретували філософію як інструмент дослідження й удосконалення способу життя, розв'язання етичних проблем і пошуку внутрішньої стабільності через раціональні роздуми й діалог. Сократівський діалог, зокрема, заклав підвалини міжособистісного методу питань, який заохочує людей усвідомити власні переконання й цінності, що й тепер є головною технікою в сучасному філософському консультуванні.

Теоретичні засади філософського консультування ґрунтуються на усвідомленні того, що філософія – це не лише академічна дисципліна, а й практика життя, пов'язана з пошуком відповідей, самопізнанням та етичною орієнтацією. Філософські консультанти працюють з клієнтами, які мають екзистенційні проблеми, моральну невизначеність, переживають кризу ідентичності або перебувають у пошуках сенсу життя, утім не занурюються в психопатологію й не ставлять клінічні діагнози. Основне припущення полягає в тому, що багато проблем, із якими мають справу люди, є філософськими й пов'язані з нечіткими концепціями, суперечливими цінностями або неперевіреними припущеннями. Тому для оптимального використання діагностичних рамок або терапевтичних протоколів, властивих психологічному консультуванню, філософське консультування пропонує клієнтам діалогічний процес критичного дослідження, рефлексії та концептуального прояснення, які позиціонують клієнта не як пацієнта, а як активного учасника власного філософського дослідження [9, с. 16].

На відміну від психологічного консультування, яке часто акцентує на емоційному аспекті, змінах поведінки й полегшенні клінічних симптомів, філософське консультування зосереджено на когнітивній взаємодії зі світоглядом, етичною позицією й життєвим вибором. Психологічне консультування часто ґрунтується на емпіричній науці й терапевтичних моделях, таких як когнітивно-поведінкова терапія або психодинамічна теорія, тим часом філософське консультування ґрунтується на філософських традиціях, логіці й інтерпретації. Тому межа між цими практиками нечітка, але взаємодоповнювана, особливо в таких напрямках як екзистенціальна терапія, логотерапія й нарративна терапія, які передбачають філософські елементи в психологічній роботі з клієнтами. Філософське консультування уникає медикалізації стану клієнта й розглядає людину як раціональний, моральний суб'єкт, здатний до філософських міркувань [10, с. 105].

Інтеграція філософського консультування в психологічну практику є все більш активною й виправданою в межах сучасної підтримки психічного здоров'я. Попри те, що філософія й психологія традиційно відрізняються засадничо й методологічно, їх об'єднує спільна спрямованість на покращення морально-психічного стану людини та її благополуччя. Філософське консультування створює рефлексивну, діалогічну й концептуальну основи, які доповнюють психологічні методи, зосереджені на коригуванні емоцій і поведінки або клінічному лікуванні. Ця інтеграція не означає злиття наук, а тільки стратегічно продуманий взаємозв'язок, де філософська рефлексія посилює психологічну глибину й терапевтичний ефект.

Численні приклади такої міждисциплінарної співпраці з'являються в різних сферах консультування. Наприклад, у роботі з клієнтами, які переживають екзистенційну кризу, терапевти часто використовують питання про свободу, відповідальність, сенс життя чи моральну невизначеність, тобто питання філософського дискурсу. Коли психолог допомагає клієнту подолати тривогу, пов'язану з прийняттям рішень або переживанням втрати, філософське консультування може забезпечити термінологію й структуру для укладання питань на глибинному рівні. Деякі фахівці поєднують філософські підходи з когнітивно-поведінковими методами, використовуючи філософську аргументацію з метою подолання нераціональних переконань або розв'язання етичних проблем, які спричиняють психологічний дистрес. Подібне трапляється при когнітивних втручаннях на основі логіки, які віддзеркалюють філософські стратегії аналізу аргументів і концептуального пояснення.

Низка терапевтичних методів перегукуються як із філософською, так і з психологічною парадигмами. Наприклад, екзистенціальна терапія широко використовує ідеї К'єркегора, Гайдеггера, Сартра й Бубера й наголошує на автентичності, скінченності й тривозі, які притаманні людській свободі, а тому

спрямовує клієнтів на взаємодію з філософськими темами, що формують особисту ідентичність і життєву мету не просто як абстрактні конструкції, а як пережитий досвід [11, с. 21-25]. Логотерапія, розроблена Віктором Франклом, ґрунтується на переконанні, що пошук сенсу є основною мотиваційною силою людини. Спираючись на екзистенціальну філософію й клінічну психологію, логотерапія використовує структуровані техніки з метою допомогти клієнтам знайти сенс життя навіть у стражданнях [12, с. 126]. У наративній терапії, яка ґрунтується на постмодерністській філософії й герменевтиці, зосереджуються на життєвих історіях людей, а тому ця терапія дозволяє визначити ідентичність як наративно сконструйовану й відкритую до реінтерпретації, або як корисний процес, можливий через філософське поєднання мови, смислу й самосприйняття [13, с. 10].

У таблиці 1 систематизовано спільні філософські й психологічні аспекти у вибраних моделях консультування (табл. 1).

Таблиця 1

Філософські й психологічні аспекти в підходах до консультування [11 – 13]

Підхід	Філософські засади	Психологічні техніки	Загальний фокус
Екзистенціальна терапія	Гайдеггер (буття-назустріч-смерті), Сартр (свобода, вибір)	Дослідження екзистенційних тем; діалог, сфокусований на емоціях	Сенс, тривога, автентичність
Логотерапія	Франкл (воля до сенсу), Ніцше (стійкість)	Структуровані вправи на осмислення; орієнтація на майбутнє	Мета, страждання, цінності
Наративна терапія	Рікер (нاراتивна ідентичність), Фуко (аналіз дискурсу)	Переписування життєвих історій; визначення переважних нарративів	Ідентичність, агенція, інтерпретація

Логічна терапія	Стоїцизм, аналітична філософія, практичний розум Аристотеля	Виявлення ірраціональних переконань; філософські диспути	Раціональне мислення, етична послідовність
-----------------	---	--	--

Роль філософського мислення у підтримці психічного здоров'я полягає не в тому, щоб замінити клінічну експертизу, а в тому, аби збагатити терапевтичний діалог інструментами рефлексії, критичного аналізу й концептуальної чіткості. Багато психологічних проблем, зокрема невизначеність ідентичності, моральні страждання чи відсутність мети, не можуть бути розв'язані тільки через зміну поведінки чи емоційний катарсис. Вони вимагають відповіді на фундаментальні питання про те, що означає жити добре, бути вірним собі й мати конструктивні стосунки з іншими. Філософське мислення забезпечує об'єктив, через який клієнти можуть інтерпретувати свій досвід не як ізольовані симптоми, а як частину широкого етичного й екзистенціального контексту. Такий підхід сприяє розвитку стійкості, автономії та інтелектуальної спроможності, спонукаючи клієнтів ставати активними співтворцями свого життя, протистоїть медикалізації нормальних людських страждань і доводить правдивість філософських пошуків як частини психологічного зростання.

Філософське консультування, яке спочатку розвивалося як форма діалогічної підтримки людей, які опинилися сам на сам з екзистенційними чи етичними проблемами, поступово знайшло нове й перспективне застосування в освітньому середовищі. Інтеграція філософського консультування в систему вищої освіти не означає заміну традиційних педагогічних підходів, а, навпаки, запроваджує якісно інший спосіб взаємодії – діалог, критичну саморефлексію та культивування сенсу. У цьому контексті елементи філософського консультування все активніше впроваджуються в освітні програми через

міждисциплінарні курси, менторські формати, рефлексивні семінари й експериментальні воркшопи. Такі ініціативи спрямовані не лише на передачу філософських знань, але й на сприяння особистісному зростанню, етичній чутливості й інтелектуальній автономії здобувачів вищої освіти [14].

Упровадження філософського консультування в освіту передбачає перехід від дидактичних настанов до діалогічної взаємодії, де викладач бере на себе роль фасилітатора, а не ретранслятора фіксованих істин. Через керований філософський діалог здобувачі вищої освіти ставлять під сумнів основоположні припущення, аналізують власні переконання й досліджують складні моральні чи екзистенційні питання, які стосуються їхнього життя й майбутньої професії. Такий підхід сприяє розвитку навичок критичного мислення й дозволяє вийти за межі аргументативної техніки та звернутися до глибоких форм міркувань і рефлексії. Здобувачі вищої освіти вчать не лише оцінювати логічну структуру аргументів, але й розуміти наслідки своїх переконань, толерантно ставитися до неоднозначності й плюралізму точок зору, де критичне мислення стає не технічною навичкою, а способом буття – відкритим, самосвідомим і діалогічно орієнтованим [15].

Ціннісні орієнтації – ще одна сфера, де філософське консультування виявляється корисним в освітньому процесі, адже молодь часто має справу з етичним релятивізмом, культурною фрагментацією й ідеологічною поляризацією. Тим часом філософське консультування дозволяє дослідити, сформулювати й перевірити власні цінності в діалозі з іншими. Цей процес зміцнює моральну активність здобувачів вищої освіти й дозволяє узгодити академічне навчання з особистими інтенціями. Осмислюючи цінності не як абстрактні ідеали, а як керівні принципи до дій, здобувачі вищої освіти стають більш етично послідовними й соціально відповідальними. Участь у філософському діалозі розвиває діалогічну культуру – фундаментальну передумову демократичного громадянства й академічної співпраці. Практики

уважного слухання, шанобливого запитування й спільного конструювання сенсу сприяють створенню в аудиторії етосу, який ґрунтується на взаємній повазі й спільному пошуку, що протидіє тенденціям інтелектуальної пасивності чи догматизму.

Педагогічний потенціал філософських практик полягає в їх здатності гуманізувати освіту, перетворити її на формувальну діяльність, а не банк знань, і філософське консультування з його акцентом на особистісному сенсі, цілісності й рефлексивній глибині відповідає глобальним цілям освіти. До того ж філософське консультування підтримує емоційну й когнітивну інтеграцію, сприяє поглибленню саморозуміння й покращенню міжособистісної комунікації. При реалізації у взаємодії викладача й здобувача вона сприяє етиці турботи, де здобувач вищої освіти розглядається не просто як майбутній професіонал, а як особистість, що мислить, відчуває й цінує, перебуваючи в процесі становлення. Тому аналізовані практики можна адаптувати до різних дисциплін, сприяючи філософській рефлексії в контексті права, медицини, технологій і мистецтва.

У таблиці 2 узагальнено основні аспекти впровадження філософського консультування в освітніх установах та відповідні результати здобувачів вищої освіти (табл. 2).

Таблиця 2

Головні аспекти впровадження філософського консультування
в освітніх установах [11 – 16]

Формат реалізації	Освітня функція	Очікувані результати здобувачів вищої освіти
Рефлексивні семінари з філософським діалогом	Спонування до глибинного мислення й концептуального аналізу	Розвиток критичного мислення, толерантності до складності

Ціннісно-орієнтовані дискусійні групи	Дослідження й прояснення особистих і суспільних цінностей	Посилення етичної орієнтації та самосвідомості
Міждисциплінарні спецкурси, що інтегрують філософію	Контекстуалізація знань у широких екзистенційних межах	Розвиток інтегративного мислення й бачення перспективи
Наставництво з елементами філософського дослідження	Індивідуальне наставництво через діалогічну рефлексію	Підвищення автономії, цілеспрямованості й життєстійкості
Спільні філософські проекти	Сприяння командній роботі й спільному творенню сенсу	Сприяння командній роботі й спільному творенню сенсу

Упровадження філософського консультування у сфері вищої освіти безсумнівно сприятиме особистісному розвитку здобувачів, а тому вважається педагогічною інновацією, адже підвищує інтелектуальну й моральну зрілість, створює простір для дослідження, який враховує як раціональні, так і екзистенційні освітні виміри.

Висновки. Проведене дослідження дозволило з'ясувати, що філософське консультування як форма практичної філософії виявляє потенціал для інтеграції в психологічну й освітню практики з огляду на орієнтацію на смислове опрацювання досвіду, розвиток критичного мислення й етичну рефлексію. Філософське консультування засноване на діалогічній традиції, концептуальній ясності й екзистенційному підході, що дозволяє поєднувати його з наявними психолого-педагогічними форматами, зокрема з екзистенціальною терапією, логотерапією, наративним підходом і ціннісно-орієнтованим навчанням. Практика показує, що філософське консультування здатне посилити рефлексивну, мотиваційну й комунікативну складову роботи як з індивідами, так і з групами в освітньому середовищі.

Методологічна сумісність філософського консультування з психолого-педагогічними підходами переконує в можливості його ефективного впровадження за умови відповідної підготовки фахівців і створення простору для осмисленого діалогу. Філософські практики можуть суттєво доповнити сучасні освітні стратегії та сприяти формуванню у здобувачів освіти внутрішньої цілісності, моральної автономії й здатності до критичної саморефлексії.

Перспективами подальших наукових досліджень є розроблення практичних моделей філософсько-консультативної взаємодії в закладах освіти й системах психологічної допомоги, а також емпіричне вивчення їх ефективності у процесі формування ціннісно-смислових орієнтирів особистості.

Список використаних джерел

1. Рубанець О. М. Наука у вимірі практичної філософії. *Наука та наукознавство*. 2025. № 1 (127). С. 76-85. DOI: <https://doi.org/10.15407/sofs2025.01.075>
2. Іламі Я. Форми сучасного публічного філософського дискурсу. Частина 1. Література, медіа, діалог, освіта. *Грані*. 2021. № 24 (12). С. 94-105. DOI: <https://doi.org/10.15421/1721124>
3. Грицак Н. Від педагогічного коучингу до формування професійно-мовленнєвої компетентності здобувачів освіти. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. № 11 (9). С. 21-26. DOI: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i9-003>
4. Мушкевич М. Моделі психологічного консультування та психотерапії сім'ї. *Психологічні перспективи*. 2022. № 40. С. 121 – 135. DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-mush>
5. Гончаренко К., Лінкевич П. Інтеграція фахівців із філософською освітою в бізнес-середовище: можливості та перспективи. *Вища освіта*

України. 2024. № 1. С. 61-68. DOI: [https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2024.1\(92\).08](https://doi.org/10.32782/NPU-VOU.2024.1(92).08)

6. Бондаренко Л. О. Психолого-правова деонтологія як етична основа діяльності практичного психолога у правоохоронній системі. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2023. № 34 (73). С. 75 – 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-3093/2023.2/14>

7. Іламі Я. Форми сучасного публічного філософського дискурсу. Частина 2. Експертна думка, практика, терапія, дозвілля. *Грані*. 2022. № 25 (3). С. 16-24. DOI: <https://doi.org/10.15421/172231>

8. Головіна Н. Проблемне поле етики освіти. *Філософські обрії*. 2023. № 46. С. 108-119. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-1443.2023.46.271538>

9. Blumenthal-Barby J., Aas S., Brudney D., Flanigan J., Liao S. M., London A., Savulescu J. The place of philosophy in bioethics today. *The American Journal of Bioethics*. 2022. № 22 (12). P. 10 - 21. DOI: <https://doi.org/10.1080/15265161.2021.1940355>

10. Frunza S. Philosophical counseling-a useful tool for our daily life. *Journal for the Study of Religions and Ideologies*. 2022. № 21 (61). P. 97-114. URL: <https://thenewsri.ro/index.php/njsri/article/view/151> (дата звернення: 04.05.2025)

11. Păian D. S. Proposal for an existential therapy based on the awareness of death and self-creation. *Interdisciplinary Research in Counseling, Ethics and Philosophy*. 2024. № 4 (12). P. 19 - 41. DOI: <https://doi.org/10.59209/ircep.v4i12.90>

12. Hornik P. Spirituality in logotherapy and existential analysis by Viktor Emil Frankl. *Kwartalnik Naukowy Fides et Ratio*. 2024. № 60 (4). P. 119-131. DOI: <https://doi.org/10.34766/fer.v60i4.1326>

13. Percy I., Paré D. Narrative therapy and mindfulness: Intention, attention, ethics. Part 1. *Journal of Systemic Therapies*. 2021. № 40 (3). P. 1-14. DOI: <https://doi.org/10.1521/jsyt.2021.40.3.1>

14. Khatun M. Unraveling Life's Complexities: How Philosophical Counseling Can Help. *Malaysian Mental Health Journal*. 2024. № 3 (1). DOI: <http://doi.org/10.26480/mmhj.01.2024.09.11>

15. Levy I. P., Lemberger-Truelove M. E. Educator–counselor: A nondual identity for school counselors. *Professional School Counseling*. 2021. № 24. DOI: <https://doi.org/10.1177/2156759X211007630>

16. Aziz M. A. The philosophical foundation of Western higher education: A critical review of theory and practice. *International Journal of Educational Research Review*. 2023. № 8 (2). P. 208-219. DOI: <https://doi.org/10.24331/ijere.1238148>